

Kolejnym materiałem o naturze historyczno-konserwatorskim jest artykuł mgr Stanisława P. Makary z Lubaczowa pt. *Kościół parafialny p.w. Objawienia Pańskiego w Łukawcu* (s. 156-164). Autor omówił dzieje drewnianego kościoła parafialnego, jego wystrój i wyposażenie oraz zamieścił historyczną i ikonograficzną prezentację obrazu Matki Bożej Łukawieckiej z Tartakowa (obecnie Ukraina), który od 1990 r. znajduje się w ołtarzu głównym nowego kościoła parafialnego. Obraz ten został ozdobiony koronami przez Papieża Jana Pawła II podczas jego wizyty w Lubaczowie w 1991 r.

Interesującym materiałem jest też *Sprawozdanie z działalności Muzeum Diecezjalnego w Zamościu*, sporządzone przez jej dyrektora bp. M. Leszczyńskiego (s. 165-172). Przytoczone poczynania i wykaz nabytków świadczą o prężnej żywotności tej stosunkowo młodej instytucji diecezjalnej, powołanej do życia w 1995 roku

W końcowej części *Biuletynu* zamieszczony jest *przegląd publikacji*, a w nim interesująca, bardzo szczegółowa prezentacja treści, w języku oryginału czyli po włosku, *Enchiridion dei Beni Culturali della Chiesa. Documenti ufficiali della Pontificia Commissione per i Beni Culturali della Chiesa*, Ediz. Dehoniane, Bologna 2002, ss. 682+43.

Nie zabrakło także krótkich not na temat innych publikacji i czasopism dotyczących problematyki archiwów, sztuki sakralnej, prac konserwatorskich oraz muzeów.

Wartościowym uzupełnieniem są kolorowe fotografie z wymienionego sympozjum w Warszawie oraz zdjęcia przedstawiające dawny kościół w Łukawcu i niektóre obiekty z Muzeum Diecezjalnego w Zamościu. Bardzo estetyczna okładka, odpowiednio dobrana wielkość czcionki, logicznie przemyślany dobór i układ materiału, dobra dokumentacja edytorska zasługują na wysoką ocenę. Można wyrazić nadzieję, że „Biuletyn” znajdzie uznanie ze strony wielu zainteresowanych instytucji kościelnych i cywilnych oraz interesujących się omawianą problematyką, a szczególnie ze strony duchowieństwa mającego na co dzień kontakt z wieloma zabytkami dziedzictwa kulturowego Kościoła w naszym kraju.

Ks. Franciszek Greniuk [Recenzja]: *Słownik społeczny*, red. B. Szlachta, Kraków 2004, ss. XXI + 1704, Wydawnictwo WAM, ISBN 83-73-18-259-4

Dla zajmujących się naukami historyczno-prawnymi, w tym także społeczną nauką Kościoła, znane wydawnictwo krakowskie WAM, wydało bardzo cenną publikację, jaką jest *Słownik społeczny*. Zespół autorów, liczący niemal dziesięćdziesiąt osób, dobrany został z kraju i zagranicy, związanych głównie z UKSW w Warszawie, UJ, PAT i Ignatianum w Krakowie oraz KUL w Lublinie.. Omawiana publikacja zawiera omówienie węzłowych zagadnień i zjawisk stanowiących przedmiot badań szeroko rozumianych nauk społecznych, w tym także nauczania społecznego Kościoła. „Czytelnik znajdzie w nim nade wszystko artykuły po-

święcone takim dziedzinom badawczym, jak ekonomia, etyka, filozofia polityczna, prawo i socjologia. Choć w różnej mierze i odmiennych ujęciach, każde z haseł ogólnych poświęconych tym dziedzinom (i mających ich tytuł) wprowadza w poruszane w ich obrębie rozmaite zagadnienia bardziej szczegółowe” (*Od Redaktora*, s. XIII). Najwięcej miejsca poświęcono filozofii politycznej, ponieważ „nie jest – jak dotąd – dostatecznie opracowana w rozmaitych słownikach i encyklopediach przygotowanych przez polskich autorów” (Tamże, s. XIV).

Omawiana publikacja zawiera: wykaz *Zespołu autorskiego*, *Wykaz autorów*, *Spis treści* z wykazem haseł w układzie alfabetycznym i podaniem ich autorów, *Od Redaktora*, *Wskazówki dla Czytelnika*, *Wykaz skrótów*, hasła w układzie alfabetycznym zawierające w każdym z nich wykaz wybranej literatury, *Skorowidz nazwisk*, *Dokumenty Kościoła*, *Skorowidz przedmiotowy* w opracowaniu redaktora B. Szlachty, uzgadniający przy hasle głównym odniesienia do haseł pobocznych.

„Najczęściej autorzy haseł ujmują analizowane zagadnienia w perspektywie historycznej i wskazują ich znaczenie we współczesnej refleksji i współczesnej rzeczywistości społecznej, często ukazując ich problematyczność” (tamże, s. XV). Ta *współczesność refleksji i rzeczywistości społecznej* jest jednakże rozumiana przez autorów i zespół redaktorski dość specyficznie. Nie uwzględniono bowiem aspektów teologicznych omawianej problematyki, a te – jak wiadomo – decydują także o pełnym wymiarze egzystencjalnym, przynajmniej dla ludzi wierzących. Dominującą perspektywą jest dla większości autorów ujęcie tylko historyczne i filozoficzne. Przykładem np. może być opracowanie hasła *cnota*, które zupełnie nie uwzględnia aspektu teologicznego. Podobnie ma się sprawa w opracowaniu hasła *prawo* i w zasadzie w całości opracowań. Aż dziwne wydaje się, że np. przy omawianiu *prawa naturalnego* zabrakło odwołania się chociażby do nauczania Jana Pawła II, którego wyrazem jest m.in. encyklika *Veritatis splendor*, cytowana wprawdzie dwukrotnie, ale raz tylko w formie szerszego cytatu przy hasle *indywidualizm*. Podobnie hasło *wolność* opracowano bez przynajmniej zasygnalizowania nauczania papieskiego, w którym tak wszechstronnie został omówiony ścisły związek między prawem a wolnością, a ograniczono się jedynie do wzmianki poglądy encyklik Jana Pawła II na temat niesprawiedliwości w świecie jako przedmiocie troski chrześcijan, instytucji chrześcijańskich (por. s. 1582). Omawiany brak jest nieco mniej zauważalny w hasłach, których autorami księży, chociaż np. w hasle „Bóg” opracowanym przez jednego z nich nie ma ani słowa o nauczaniu papieskim, zarówno w tekście samego artykułu jak i w wykazie bibliografii (s. 56-69).

Pamiętając o tej zasygnalizowanej optyce w ujmowaniu omawianej problematyki warto docenić wartość tego *Słownika*. Jest to bowiem w przyjętej konwencji historyczno-etyczno-społecznej opracowanie bardzo solidne i kompetentne mogące służyć jako podręczne kompendium wiedzy w zakresie poruszanej problematyki. Jako takie jest godne ze strony m.in. działaczy społecznych, gospodar-

zych i duchowieństwa pragnących pogłębić swoją znajomość życia społecznego w szerokim ujęciu tego pojęcia.

Ks. Franciszek Greniuk [Recenzja]: *Gazeta krasnobrodzka. 40-lecie Koronacji Obrazu Matki Boskiej krasnobrodzkiej*, Miesięcznik Samorządu Gminnego, rok XVI, nr 106, czerwiec 2005

Dla informacji czytelników *Zamojskiego Informatora Zamojskiego* warto zasignalizować ukazanie się specjalnego numeru *Gazety krasnobrodzkiej* poświęconego wydarzeniom sprzed 40 lat temu, jakim była koronacja Obrazu Matki Boskiej Krasnobrodzkiej. *Gazeta* została wydana z myślą, aby „młodym ludziom przybliżyć te wydarzenia, a osobom biorącym w nich udział przypomnieć te historyczne chwile... [zawiera ona] opis przygotowań i przebiegu tych uroczystości, osobiste odczucia i wspomnienia osób, które w nich uczestniczyły, bogatą dokumentację fotograficzną, a także twórczość literacką związaną tematycznie z postacią Matki Boskiej Krasnobrodzkiej” (*Od Redakcji*, s. 2). Szczególny wkład w opracowanie tego numeru *Gazety* wniósł ks. Kazimierz Wojtowicz, ówczesny wikariusz parafii oraz ks. Prał. Roman Marszałec, aktualny proboszcz i kustosz głównego sanktuarium maryjnego diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej.

Wzruszającą jest wypowiedź tegoż ostatniego pt. *Matka Boża Krasnobrodzka w moim życiu* (s.2-3) i relacja K. Fudakowskiego dotycząca zabezpieczenia Sanctissimum i Cudownego Obrazu w 1943 r., po zajęciu klasztoru i kościoła parafialnego przez Niemców na magazyn (s. 5-6). Przygotowania do koronacji i sam jej przebieg omówił ks. K. Wojtowicz (s. 6-8), zamieszczono także ocenę artystyczno-ikonograficzną w opracowaniu ks. Prof. W. Smolenia z KUL (s. 8-9). W końcowej części tej cennej *Gazety* zamieszczono dokumenty, opis uroczystości koronacyjnych w opracowaniu ks. A. Jabłońskiego z licznymi fotografiami z ich przebiegu, świadectwa o uzdrowieniach z lat 80-tych, wspomnienia uczestników tych uroczystości oraz twórczość literacką dla Matki Bożej Krasnobrodzkiej. Wartością dodatkową omawianej *Gazety* są zamieszczone na pierwszej i ostatniej stronicy kolorowe zdjęcia samego Obrazu, świątyni parafialnej oraz ekspozycji w miejscowego Muzeum Sakralnego.

Można wyrazić nadzieję, że ta cenna publikacja znajdzie się w ręku lokalnych czcicieli Maryi i bibliotekach parafialnych Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej.

Ks. Franciszek Greniuk [Recenzja]: 1. *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński. Radom 2003 ss. 619. Wydawnictwo POLWEN, ISBN 83-88822-56-X

2. Jan Paweł II, *Encyklopedia nauczania moralnego*, red. J. Nagórny, K. Jeżyna. Radom 2005, ss. 636, Wydawnictwo POLWEN, ISBN 83-89862-20-4